Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piaț mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulu insertiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seria 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ
a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplaru 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și insertiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 243. Brașovŭ, Mercurĭ, 3 (15) Noemvre 1893.

Noulŭ ministeriu austriacŭ.

Brașovŭ, 2 Noemvre v.

Când amŭ vĕḑutŭ, că contele Taaffe a pusŭ în parlamentulŭ austriacŭ cestiunea reformei electorale, prin care voia sĕ rĕstórne vechia lege electorală și sĕ estindă drepturile politice ale cetățenilorŭ și asupra claselorŭ fără de avere, punêndŭ astfelŭ viața constituțională în Austria pe o basă liberală, ne-amŭ ḑisŭ, că o asemenea reformă va trebui sĕ aibă cea mai salutară influință nu numai asupra desvoltării interióre a Austriei, ci a întregei monarchii.

Proiectulŭ de reformă alŭ contelui Taaffe a întêmpinatŭ însĕ oposiția crâncenă a suprematiștilorŭ de totŭ soiulŭ. Scimŭ cu câtă vehemență l'au combătutŭ foile germane din Austria și cum le-au secundatŭ și foile maghiare, căcĭ se temeau cu dreptŭ cuvêntŭ, că nimicŭ nu póte sgudui mai multŭ interesele egemoniei germano-maghiare ca lărgirea dreptului electoralŭ, care odată realisată în Austria nu se putea opri la rîulŭ Leita, ci ar fi trebuitŭ sĕ-șĭ eserceze puternica sa influință și asupra Ungariei.

Centraliștii și suprematiștii strigau în gura mare la Viena ca și la Peșta, că dându-li-se naționalitățilorŭ slave din Austria prin reforma electorală terenŭ mai largŭ pentru așĭ valora dorințele și postulatele în parlamentŭ, se amenință dualismulŭ, ba și tripla alianță și se înaugureză o eră federalistă.

La corulŭ centraliștilorŭ și suprematiștilorŭ se alăturară și Polonii din Galiția, căcĭ și aceștia vedeau amenințată egemonia lorŭ asupra Rutenilorŭ prin lărgirea dreptului electoralŭ.

Conservatorii și așa ḑișii autonomiștĭ din Austria îngrijațĭ, că printr'o astfelŭ de reformă s'ar pute sdruncina *status quo* și ar pute sĕ se mărescă în mĕsură însemnată puterea elementelorŭ radicale naționale și socialiste, s'au opusŭ asemenea energicŭ reformei electorale proiectate, și sub conducerea contelui Hohenwart cele trei partide marĭ ale parlamentului austriacŭ, partida Hohenwart, stânga germană și Polonii și-au datŭ mâna în contra contelui Taaffe.

Urmarea scimŭ care a fostŭ. Contele Taaffe a fostŭ silitŭ a se retrage și a pășitŭ pe arena politică prințulŭ Windișgrætz.

Noulŭ ministeriu Windișgrætz s'a ridicatŭ așadér prin coalițiunea vechilorŭ partide ale parlamentului cu scopŭ de-a împiedeca reforma electorală liberală a contelui Taaffe și a susține starea de lucrurĭ actuală. Acésta coalițiune este condusă de idea ca fiă-care partidă sĕ-șĭ conserve posițiunea și influința sa de până acuma, ea este o coalițiune încheiată în sensŭ conservativŭ.

Noulŭ guvernŭ conține și elemente liberale germane, cu tóte aceste nu se póte numi liberalŭ, ci este conservatorŭ. Ceea ce voiesce elŭ cu deosebire sĕ conserve este posițiunea și influența partidei liberale germane. Sĕ nu-șĭ perdă Germanii rolulŭ de părtidă susțiitóre de statŭ, ce și-lŭ atribue alăturĭ cu partida conservativă și cu Polonii. Sub acéstă condițiune au întratŭ d-nii Plener și Wurmbrand din partida germană în cabinetŭ.

Imprejurarea acésta însĕ este de ajunsŭ spre a caracterisa noua situațiune. Cabinetulŭ Windișgrätz nu însémnă unŭ progresŭ în viéța politică și națională din Austria, ci printrînsulŭ se introduce unŭ nou periodŭ de stagnațiune pe basa stărilorŭ actuale.

Reforme nu putemŭ aștepta dela prințulŭ Windisgraetz nicĭ pe terenulŭ dreptului publicŭ, privitorŭ mai alesŭ la cestiunea boemă, nicĭ pe terenulŭ autonomistŭ și naționalŭ. Insușĭ faptulŭ, că Germanii centraliștĭ jócă unŭ rolŭ atâtŭ de însemnatŭ în noulŭ cabinetŭ, eschide orĭ-ce speranță, că situațiunea națiunilorŭ negermane, afară de Polonĭ, s'ar pute câtușĭ de puținŭ îndrepta sub ocârmuirea lui.

Luptele naționale în Austria vorŭ deveni în asemenĭ împrejurărĭ totŭ mai înverșunate. Cehii de pe acuma se pregătescŭ a face noului cabinetŭ o energică oposițiune. Și care va fi resultatulŭ?

Coalisații vorŭ conserva ce vorŭ mai conserva și câtŭ timpŭ le va mai fi datŭ sĕ conserve în interesulŭ partidelorŭ lorŭ, dér în cele din urmă totŭ va trebui sĕ învingă principiulŭ liberalŭ alŭ lărgirei drepturilorŭ politice și alŭ egalei îndreptățirĭ naționale. Cabinetulŭ Windișgrätz orĭ câtă silință îșĭ va da, nu va fi în stare a pune stavilă mersului desvoltării firescĭ interióre a monarchiei poliglote.

CRONICA POLITICA

— 2 (14) Noemvre.

Foile unguresci ne surprindŭ c'o scire fórte caracteristică. In ședința dela 11 Noemvre a clubului kossuthiștilorŭ, partida a însărcinatŭ pe deputatulŭ Holló Lajos, ca în numele ei se redacteze unŭ proiectŭ de resoluțiune privitorŭ la **reforma electorală în Ungaria.** In acestŭ proiectŭ guvernulŭ sĕ fiă somatŭ a veni înaintea dietei cu proiecte de legĭ despre: revisuirea legii electorale, despre o împărțire mai echitabilă și mai corectă a cercurilorŭ electorale, precum și despre reformarea casei magnaților.

*

In cercurile parlamentere din Budapesta a provocatŭ sensație unŭ pasagiu din vorbirea de Sâmbătă a ministrului-președinte Wekerle, în care a ḑisŭ, că în urma lucrărilorŭ încordate, unulŭ séu altulŭ dintre miniștri va fi silitŭ „a-șĭ întrerupe activitatea“ — dér nu din cause politice. Cuvintele acestea ale primŭ-ministrului ungurescŭ suntŭ comentate în diferite chipurĭ. In generalŭ se crede, că **ministrulŭ Csaky se va retrage** și va fi numitŭ președinte alŭ camerei magnaților. Se ține dreptŭ faptă împlinită, că contele Csaky va părăsi fotoliulŭ ministerialŭ, îndată ce sórtea proiectului despre căsĕtoria civilă va fi asigurată, și în schimbŭ va ocupa scaunulŭ președențialŭ amintitŭ. E posibilŭ, ḑicŭ foile oposiționale unguresci, că declarația de mai susŭ a ministrului Wekerle, se referesce și la alțĭ membrii din cabinetŭ.

*

Scimŭ, că Majestatea sa monarchulŭ a primitŭ lista **noului cabinetŭ austriacŭ,** sub președinția prințului Windischgrätz. Crisa din Austria s'a sfîrșitŭ așadéră și lucrurile îșĭ vorŭ lua cursulŭ normalŭ. Oficiósa „*Wiener Zeitung*“ publică numirea noului guvernŭ. In 11 Novembre n. Majestatea Sa a primitŭ în audiență pe membrii noului ministeriu, după care aceștia îndată au ținutŭ unŭ consiliu, pentru a stabili ḑiua redeschiderei parlamentului. Dr. *Plener* a primitŭ o mulțime de telegrame, cele mai multe din Ungaria; printre cei dintâiu i-a gratulatŭ guvernulŭ din Budapesta în frunte cu ministrulŭ președinte Wekerle. „*Conservative Correspondent*“, care representă o parte a deputaților conservatorĭ, declară, că partida conservatóre îșĭ va determina numai din casŭ în casŭ atitudinea sa față cu maioritatea coaliționistă. Declarația acesta face impresia, că o parte a conservatorilor, se pórtă cu gândulŭ de-a eși din clubulŭ Hohenwart. Deschiderea parlamentului centralŭ se aștéptă pe ḑilele de 20—23 Nomevrie. Noulŭ guvernŭ îșĭ va ceti programulŭ deja în prima ședință. Intre agendele camerei, se va pune pe tapetŭ mai întâiu continuarea desbaterei proiectului privitorŭ la reforma electorală a lui Taaffe, cu scopŭ, ca guvernulŭ sĕ aibă ocasiă de-a pipăi pulsulŭ camerei față cu acéstă reformă. Se vorbesce, că guvernulŭ Windischgrätz va veni înaintea parlamentului c'o nouĕ reformă electorală. Guvernulŭ intenționéză a introduce acéstă reformă prin aceea, că va crea 5 corporațiunĭ nouĕ electorale, în carĭ se vorŭ suscepe toțĭ acei alegĕtorĭ, carĭ nu plătescŭ dare directă. Guvernulŭ-Windischgrätz încă va cere aprobarea stărei esceptionale din Praga dela dietă, și se crede, că majoritatea va primi ordinațiunea referitóre la acésta. Noulŭ guvernŭ are o majoritate de 200 voturĭ.

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Cheia.

De Ernst *Jaubert.*

Princesa Helena vorbia la o soirée despre joculŭ de cărțĭ. Fiă-care dintre cei presențĭ îșĭ spuse părerea asupra jocului.

— Dér d-ta, d-le doctorŭ, iubescĭ joculŭ de cărțĭ? întrebă princesa Helena pe unŭ omŭ tênĕrŭ, a cărui față arsă de sóre și privire ascuțită, arŭ fi tradatŭ, că e marinarŭ, chiar și décă n'ar fi purtatŭ uniformă.

— Odată mĭ-a plăcutŭ a juca cărțĭ, rĕspunse Dr. Robert Riondel.

— Ar fi indiscrețiune, décă te-șĭ întreba, că de ce nu-țĭ place și acum?

— La nicĭ unŭ casŭ, dómnă.

Medicŭlŭ scóse din busunarŭ o mică cheiță fină, și continuă:

— Etă aicĭ este mijloculŭ meu de prevenire. De câte-orĭ ajungŭ în ispită de jocŭ, atingŭ tot-déuna acéstă cheiță. Amintirea ce-mĭ deștéptă acéstă cheiță, îmĭ ia tótă plăcerea, de-a mĕ apuca de jocŭ.

— Adevĕratŭ! întrerupse mica contesă Aur. Dór este legatŭ sânge de acéstă cheiă?

— Nu rîde, dómna mea, căcĭ istoria acestei chei e fórte seriósă.

— Spune-o, ḑise princesa Helena.

Membrii societății se așeḑară mai apróape unulŭ de altulŭ în jurulŭ medicului, care nu prea aștepta sĕ fiă rugatŭ.

— S'a întêmplatŭ în Saint-Louis, pe malulŭ Senegalului, începŭ medicŭlŭ, când am jucatŭ ultima óră cărțĭ. Intr'o séră frumósă a anului trecutŭ, s'a datŭ la clubulŭ francesŭ o soirée în onórea guvernatorului francesŭ, care avea sĕ se departeze. Erau de față ofițerii militarĭ de rangŭ mai înaltŭ, staționațĭ în coloniă, comercianțĭ bogațĭ; c'unŭ cuvêntŭ, totŭ ce era ceva autoritate în coloniă, se afla de față.

Pe unulŭ dintre comercianțĭ, pe Durand, îlŭ cunosceam mai de apróape, decâtŭ pe ceilalțĭ. Cu trei lunĭ mai înainte m'a chiămatŭ la femeia sa bolnavă. Dómna Durand — în Saint Louis o numiau, „frumósa dómnă Durand“, — era atuncĭ de 20 anĭ. Toțĭ oficerii marinarĭ se amorezară de ochiul verde, ca marea al d-nei Durand, căruia îi da o espresiune naivă, dér provocătóre, géna lungă și intunecată. Apoi ne amoresarămŭ de pĕrulŭ ei minunatŭ și galbenŭ, ca aurulŭ, de colórea obrajilorŭ ei, care chiar și sub sórele arḑĕtorŭ de sudŭ, rĕmase curată și deschisă.

La sosirea mea, mĕ încătușă perfectŭ frumusețea ei teatrală. Zăcea în patŭ; avea frigurĭ mici și acésta o făcea și mai frumósă. Vĕlulŭ cu care era coperită, lăsa sĕ 'i-se vadă formele frumóse, ca printr'o negură subțire. Vocea ei suna viu, dér ca și când în ea ar tremura vecĭnicŭ o plângere slabă. Dér de ce sĕ și vorbescŭ multe? Farmeculŭ ochilorŭ ei m'a încătușatŭ de totŭ, și așa credŭ, că mâna îmĭ tremura, când am prinsŭ mâna ei, ca sĕ 'i cercŭ pulsulŭ. M'a costatŭ multă ostenélă a ascunde adânca impresiune, ce a făcutŭ asupră-mĭ frumósa femeiă. Cândŭ m'am depărtatŭ, devenisem pe deplinŭ prada acelei dulcĭ zăpăcelĭ, ce-o pricinuesce primulŭ amorŭ.

Acele relații ḑilnice, ce le aveam în tóte orașele de portŭ ale celorŭ două părțĭ din lume, și a cărorŭ durabilitate atêrna dela eventualitatea plecărei mele, pe mine mĕ lăsau recĭ. Ele nu lăsară nicĭ o urmă în memoria mea. Nu erau alt ceva decâtŭ visurĭ, pe carĭ le țesemŭ adĭ, și le uitămŭ mâne. La plecare câteva lacrimĭ pe podulŭ portului, și clasice fluturărĭ cu batista; acésta era totŭ. Apoi mĕ depărtam, spre ținuturĭ nouĕ, la fețe nouĕ.

Adeseorĭ mĕ reîntorceam la villa lui Durand. D-na era cu multŭ mai frumósă, decâtŭ ca tot-odată sĕ nu fi fostŭ și fórte bună. In decursulŭ conversației arăta mare cultură; se pricepea la tóte artele și avea unŭ gustŭ nespusŭ de finŭ. In societatea ei mi-am petrecutŭ cu cele mai frumóse ḑile din viața mea.

Ea s'a reînsănĕtoșatŭ cu multŭ mai curêndŭ, de cum așĭ fi doritŭ eu. Bărbatulŭ ei numai cu mare greutate putea sĕ-șĭ ascundă gelosia, și din causa acésta eu o sfîrșii cu visitele. Nicĭ-odată dómnei Durand nu mi-am descoperitŭ sentimentele, dér ea era cu multŭ mai multŭ femeiă, decâtŭ sĕ nu le fi observatŭ. Ce privesce simțĕmintele ei față de mine, pe atuncĭ încă eu nu le cunosceam, decâtŭ numai